

Brüssel, 17. mai 2021
(OR. en)

8592/21

RECH 199

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	<i>Konkurentsivõime nõukogu 27.–28. mai 2021. aasta istungi ettevalmistamine</i> Euroopa teadusruumi uuendamine – kuidas valmistuda järgmiseks aastakümneks kohandatud ambitsioonika Euroopa teadusruumi kasutuselevõtmiseks? – <i>Poliitiline mõttevahetus</i>

Delegatsioonidele edastatakse lisas eesistujariigi märkus „*Euroopa teadusruumi uuendamine – kuidas valmistuda järgmiseks aastakümneks kohandatud ambitsioonika Euroopa teadusruumi kasutuselevõtmiseks?*“, pidades silmas konkurentsivõime nõukogu 28. mai 2021. aasta istungil toimuvat poliitilist mõttevahetust.

Euroopa teadusruumi uuendamine – kuidas valmistuda järgmiseks aastakümneks kohandatud ambitsioonika Euroopa teadusruumi kasutuselevõtmiseks?

Sissejuhatus ja taustteave

Taust

1. Nõukogu seadis 2000. aastal eesmärgi luua Euroopa teadusruum ja määras 2008. aastal kindlaks **visiooni aastaks 2020**¹. See visioon hõlmas teadusuuringute siseturu mõõdet, sealhulgas teadlaste piiriülest liikuvust ja tööturu avamist Euroopa teadlastele, pakkudes neile samal ajal paremaid karjääristrateegiaid, mis oleksid peresõbralikud. Teadmiste ringluse ja kasutamise mõõde osas edendati selle visiooniga intellektuaalomandi optimaalset kasutamist koos avatud juurdepääsuga teadmistele ja innovatsioonile. Teadussüsteemide struktuuriga seoses nähti ette teaduse tipptaseme edendamine ja maailmatasemel teadusrajatiste loomine.
2. **Osa sellest visioonist on edukalt ellu viidud** teadlaste ja teadusringkondade üha tihedamate üleeuroopaliste sidemete ja koostöösuhete kaudu, mida edendatakse ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide ja muude riikidevaheliste koostöömeetmete, näiteks teadustaristute ja ühise kavandamise algatuste kaudu. Loodud võrgustikud on endiselt kasutusel, kuigi nende jaotus Euroopas on ebaühtlane, ning see on Euroopa tasandil toonud kaasa riikide teadussüsteemide suurema süstematiseerimise, mida on täheldatud teaduskirjanduse puhul ja eriti selgelt Brexiti puhul, kui mõõdeti Ühendkuningriigi süsteemi ja Euroopa süsteemi lahutamise mõju.

¹ Euroopa Liidu Nõukogu, dok 7652/1/08/REV1.

3. Olulised **riiklikud ja piirkondlikud poliitikad** on omavahel seotud ja vastastikusel sõltuvuses, moodustades **riigiülese Euroopa tasandi** kui nn süsteemide süsteemi ning Euroopa ühise teadusuuringute ja innovatsiooni poliitika lahutamatu osa.
4. **Euroopa ühised väärtused ja põhimõtted** on juba olemas ning loovad meie ühise eetose, mis tuleneb meie teadus- ja tehnoloogiaringkondade tihedast koostööst ja konkurentsist. See hõlmab üsna hästi ühtlustatud ja kooskõlastatud norme ja menetlusi mitmel tasandil, alates kavandamisest kuni teadusuuringute teostamise ja hindamiseni. Kaugele minevikku on jäänud esimesed raamprogrammid 1980ndatel aastatel, mil kultuuri, keelte ja riikide muud eripärad olid niivõrd olulised, et takistasid isegi igapäevast koostööd. Oleme juba teinud suuri edusamme teadusuuringute euroopalikuks muutmise suunas.

Aeg uueks visiooniks?

5. Rohkem kui kümme aastat oli möödunud ajast, mil määrati kindlaks Euroopa teadus- ja innovatsioonipoliitika visioon aastaks 2020 ja Euroopa Ülemkogu seadis eesmärgi saavutada 2014. aastaks Euroopa teadusruum,² kui eesistujariikide kolmik Saksamaa, Portugal ja Sloveenia otsustas astuda sammu edasi ja lisada **Euroopa teadusruumi uuendamine oma teadusuuringute ja innovatsiooni üldeesmärkide** hulka.
6. Sellest hetkest alates on nõukogu, liikmesriigid ja komisjon teinud intensiivset tööd. Mõned näited: märgilise tähtsusega töö seoses Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee (ERAC) arvamusega *Euroopa teadusruumi tuleviku kohta*,³ Euroopa Komisjoni 2020. aasta teatis „*Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks*“,⁴ millele järgnesid nõukogu järeldused *uue Euroopa teadusruumi kohta*⁵; samuti käimasolev töö, mida teeb *Euroopa teadusruumi üleminekufoorumi eksperdirühm*, kelle ülesanne on koostada arvamus tulevase teadusuuringute ja innovatsiooni pakti sisu kohta, sealhulgas selle põhimõtete, väärtuste ja võimalike eesmärkide kohta. Selle foorumi raames astutakse esialgseid samme, et töötada programmitöö tasandil ühiselt välja Euroopa teadusruumi temaatiliste ja struktuuriliste prioriteetide ja meetmete kava.

² EUCO 2/11.

³ ERAC 1201/20.

⁴ 11400/20+ADD1.

⁵ 13567/20.

7. Nõukogu 2020. aasta detsembri järeldustes määratletakse, et uue Euroopa teadusruumi **eesmärk** on olla teadlastele suunatud väärtus-, tipptaseme- ja mõjupõhine ala. Oluliseks mõõtmeks seati jagatud vastutus liikmesriikide ja komisjoni vahel, sealhulgas kodanike ja sidusrühmade suurem kaasatus, muu hulgas selleks, et tagada ökosüsteemide mitmekesisus ja teadusuuringute panus üleilmsete ühiskondlike probleemide lahendamisse ja muudesse riiklikesse poliitikameetmetesse.
8. Praegusel pandeemiajärgsel ajal, mil hakatakse arutama Euroopa tulevikku, on asjakohasem kui kunagi varem **teha kindlaks, kuidas teadus ja tehnoloogia saavad anda panuse Euroopa tulevikku**, ning vajadus Euroopa teadusruumi muudetud visiooni järele on ülisuur. Kriisi käigus saadud õppetunnid ning nende mõju riiklikele ja Euroopa tasandi teadus- ja arendustegevuse ökosüsteemidele on olnud kõigil tasanditel äärmiselt olulised ning toonud esile, kui tähtis on kriiside ületamisel teadmusbaas ning avatud koostöö ning tulemuste ja andmete jagamine kogu Euroopas ja väljaspool seda.
9. Selleks et tulla toime probleemidega ning säilitada samal ajal tugev teadmusbaas Euroopa tasandil ja seda laiendada, hõlmates teadmiste tsüklit alusuuringutest kuni turul kasutamiseni, peame järgmiseks aastakümneks kindlaks määrama Euroopa teadusruumi tulevikuvisiooni ja selge poliitilise suuna. Näib olevat asjakohane ja õigeaegne, et ministrid seda arvesse võtaksid ja arutaksid ka üldisi eesmärke ning programmitöö ja rahastamise prioriseerimise põhjendusi.

Kuidas valmistuda järgmiseks aastakümneks kohandatud ambitsioonika Euroopa teadusruumi kasutuselevõtmiseks?

10. Kuigi valitseb üksmeel selle osas, et Euroopa teadusruumi on vaja uuendada, meelitada ligi ja hoida alles teadusuuringute jaoks parimaid talente ning veelgi edendada teadusasutusi ja suurendada rahastamist, on teadusuuringute siseturu väljakujundamine vaatamata juba tehtud suurtele sammudele endiselt täitmist ootav eesmärk. Need sammud hõlmasid mehhanisme ja vahendeid (pehme õigus), mis on suures osas endiselt kehtivad, kuid mida tuleb laiendada ja tugevdada, muu hulgas selleks, et edendada võrdseid võimalusi kõigile, eelkõige seoses sooküsimustega, pidevalt arendada ja levitada avatud teaduse põhimõtteid ja nende toetamiseks vajalikku taristut ning arendada Euroopa teadustaristu strategiafoorumit (ESFRI), mis koordineerib tegevuskavades sisalduvat Euroopa taristustrateegiat.

11. Siiski on veel tarvis välja arendada ja lõpule viia täielikult toimiv teadlaste siseturg, sealhulgas selle raamtingimused. Üheks põhielemendiks on **teadlaskarjäär** ja **teadusuuringute hindamine**. Selles suunas astuti samm edasi, kui eeldustele vastavalt kiideti heaks nõukogu järeldused teemal „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“, sest esimest korda võeti vastu teadlastekeskne terviklik süsteemne lähenemisviis, ühendades sellesse otseselt panustavad erinevad poliitikavaldkonnad ja vahendid, austades samal ajal teadusorganisatsioonide ja kõrgharidusasutuste mitmetasandilist pädevust ja autonoomiat. Nagu on märgitud heakskiidetavates nõukogu järeldustes, on teadlaskarjääride Euroopa raamistiku väljatöötamine ja ajude ringluse reaalsuseks muutmine võtmetähtsusega, kuna seeläbi tehakse kindlaks teadlaste ebaühtlast liikuvust põhjustavad tegurid ja käsitletakse neid ning toetatakse teadlaskarjääride ja ajude ringluse jälgimise ja järelevalve süsteemi.
12. Kõnealuses uues lähenemisviisis tunnistatakse, et teadlased on kõrgelt kvalifitseeritud ja suure liikuvusega spetsialistid, kellele tuleks pakkuda võimalusi ja raamtingimusi piisavaks, kestlikuks ja koostalitlusvõimeliseks teadlaskarjääriks. Kuigi nõukogu järeldustes esitatakse raamistik ja poliitikasuunad, mis aitavad suurel määral kaasa ühtse turu eesmärgi saavutamisele, tuleb veel välja töötada mitmeid vahendeid ja meetodeid, et viia lõpule kontseptuaalne ja metoodiline raamistik, et saavutada täielikult toimiv turg, mis hõlmab ELi, liikmesriike ja piirkondi.

13. **Teadmiste loomise** osas põhineb liidu lähenemisviis teaduskoostööl, mida toetavad Euroopa teadus- ja tehnoloogiavaldkonna tippkeskuste jagatud võrgustikud, võimaldades samal ajal kriitilise massi loomist ja vähendades jõupingutuste dubleerimist. Alusuuringud on teadmiste loomise alus ning neid tuleks kogu Euroopas säilitada ja tugevdada, nii palju kui võimalik koostoimes ja kooskõlas ettevõtlusalgatustega. Lisaks peavad koostöövõrgustikud saavutama Euroopas tugevama identiteedi ja olema kogu maailmas paremini nähtavad. Peame tagama, et meie kaasav lähenemisviis tiptaseme saavutamisele pakub Euroopa teadlastele ja novaatoritele suurimat tunnustust, nii et ükski Euroopa piirkond ei jääks kõrvale. Seda on võimalik saavutada mitme toetava meetme abil, kui säilitatakse vajalik paindlikkus ja akadeemiline vabadus. Sellised teadlaste ja institutsioonide võrgustikud peaksid tõhusast ja kaasavast täielikult toimivast teadusuuringute ühtsest turust esimesena kasu saama, kuna nende ressursid ja talendireserv toimivad sujuvalt.
14. Visiooni, eesmärkide ja sihtide ülekandmisel **rakendus-/programmiprotsessidesse** on oluline mõista võimalikke stsenaariume seoses Euroopa protsessi eri etappides rakendatud koostööviiside ja edasiste sammudega. Üks võimalus on tugevdada meie **partnerlust** strateegilistes või struktuursetes valdkondades, nii et liikmesriigid kooskõlastaksid oma programme ja prioriteete veelgi enam ELi tasandi algatustega (Euroopa partnerlused ja missioonid, Euroopa teadustaristu strateegiafoorumi tegevuskavad), kohaldades avatud koordineerimise meetodit. Teine täiendav võimalus oleks **viia meie integratsioon kaugemale** praegustest raamprogrammiga toetatavatest ühistest vahenditest (Euroopa Teadusnõukogu (ERC) ja Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC)) ning laiendada seda integreeritud lähenemisviisi muudele struktuuridele või platvormidele, mille liit võiks kehtestada, et võimaldada Euroopa osalejatel saada juurdepääs ühistele võimalustele ning teha koostööd ja ühendada sujuvalt oma jõupingutused, liikudes integreerituma ja kaasavama ühtse teadusuuringute turu suunas.

Küsimused

1. Kuidas näevad ministrid teadus- ja innovatsioonipoliitika panust Euroopa tulevikku ja milline oleks nende visioon aastaks 2030, sealhulgas Euroopa teadusruumi uuendamise osas?
 2. Kas teadlaste ja teadmiste ühtse turu saavutamine 2030. aastaks koos asjakohaste raamtingimuste ja normidega peaks olema uue visiooni üks eesmärke, hõlmates teadlasi, teadusorganisatsioone, rahastajaid ning reguleerivaid mehhanisme ja asutusi?
 3. Millised on ministrite arvates parimad meetodid, protsessid ja mehhanismid Euroopa teadusruumi kasutuselevõtmise ettevalmistamiseks, arvestades, et selle visiooni saavutamiseks on mitmeid võimalusi?
-